

nemcsak azon a téren, hogy a szerb-horvát olvasónak bemutassa a ruszin elbeszélési irodalom jelenlegi helyzetét, hanem az oly ritkán megjelenő antológia szerepét kell betöltenie a ruszin irodalomban is a maga módján. Mert a gondos válogatás lehetővé teszi ezt. A kötet szerkesztői nagyon is ügyeltek arra, hogy a jugoszláviai ruszin elbeszélési irodalom tükrre lehessen. Így teljes bizonyossággal betöltheti és be is tölti a mérföldkő szerepét.

Hirtelen nehéz helyzetbe kerülök, ha külön-külön véleményt kell mondanom a megjelent elbeszélésekről. Mert

nem volt nehéz megállapítanom azt, hogy a könyv volt rám nagy hatással, s a felfedezők kíváncsi sóvárgásával igyekeztem mindig „az új területet megismerni és feltérképezni”.

A sorok között valamennyi alkotónál ugyanaz van: a gyökerek, ahonnan táplálkozunk. A falu, a város, a vívdások, az élet. A ruszin ember, a ruszin nép öröme, bánata, hétköznapja, ünnepe.

Köszönet a szerkesztőknek, a kiadónak, hogy lehetővé tették számunkra a ruszin alkotók világának megismerését és szeretetét.

BALOGH ISTVÁN

A SZERETET ÉS AZ ÉLETÖRÖM KÖNYVE

MARIJA ŠIMOKOVIĆ: *Iščekujući Jonu*. Osvit, Subotica, 1976.

Több kellemes meglepetést is tartogat az olvasó számára Marija Šimoković *Iščekujući Jonu (Jonát várva)* című, második verseskötete. Ezek a meglepetések azokra a momentumokra vonatkoznak, amelyek folytán a kötet versei elűntek a legtöbb mai, fiatal költő műveitől.

Az első, legszembetűnőbb meglepetés az, hogy míg olyan sok fiatal költő verseiben az élet negatív jelenségei (magányérzés, fájó élmények stb.) adják meg az alaphangot, addig az ugyancsak fiatal Marija Šimoković legtöbb költeménye életörömet, vidámságot áraszt. Azután: mai költők könyveiben ritkán akadunk érzelmes versre, ebben a kötetben pedig szép számmal találunk szerelmes verset és olyanokat is, amelyek kedves személyek (családtagok, barátinő) iránti szeretetről tanúskodnak. Ami pedig a formát illeti, Marija Šimoković könyvében a modern, szabad ritmusok mellett a kötött, rímes formák is jelen vannak.

S ami a stílus és a nyelvezet szempontjából a legérdekesebb, nem egy költeménye a délszláv népköltészet erőteljes hatását tükrözi.

Egyik ilyen népdal jellegű szerelmes verse az *Azt mondják* kezdetű:

„Azt mondják jönni fogsz
a madarak azt álmodják
fészüköt ezüstből fonják
örökkévalóra
gyöngyharmattal ékesítik
hajnalfényvel fényesítik
azt mondják jönni fogsz”

Egy másik, modern hangvételű pedig a következő:

„Bebújni egymás tenyerébe
utazni sokat utazni
nyugtot nem találni
mindenről álmodni
és átnedvesedett kézzel nevetni”

S ha nem is jellemző Marija Šimoković minden versére ez a repeső vidámság, bizonyos csendes derű ott lappang minden költeményének hátte-

rében, még akkor is, ha kevésbé örömteljes, vagy éppenséggel szomorú dolgok ihlették meg. Így például a *Beszélgetések az elhalt fivérével* című ciklus versei sem a szeretett testvér elvesztése feletti fájdalomról szólnak, hanem a régi, kedves emlékeket vetítik a jelenbe, mintegy tanúbizonyságul, hogy mindaddig nem hal meg valaki, amíg szeretteinek a szívében él:

„Mindig van valaki aki visszavár
aki ágyadat megveti
ébred tartja a tüzet
rólad naphosszat álmodik
kiles az ablakban
mindig rád várakozik
és reménykedik”

Ugyanilyen megható, meleg szeretettel ír Marija Šimoković családjának többi tagjáról is, egy hosszabb költeményben nagyanyjáról és anyjáról több versben is; a kötet egyik legérdekesebb költeményében pedig, a *Nyár* címűben, gyermekének születése kapcsán az olyan sokszor szokványosan megénekelte anyai szeretet helyett a fogamzás biológiai tényének költői átélését juttatja kifejezésre:

„Milyen könnyen simán születik az ember
a füvekből
hiszen Jóna már létezett bennünk
már azon a nyáron mikor a világon
hálót feszítettünk
és rajtunk keresztül már addig is jártak a Jonák
sudár magas ágasbogas nyárfák
de mikor a nyarat a füvek túltöltötték
eljöttek érte
és fölébresztették”

Egy másik, igen érdekes vers a *T. I.-nek ajánlva* című, amely arról szól, amiről „nem beszélhetünk, mondhatni: a beszédes hallgatásról, a régi kínai közmondás értelmében: „A legnagyobb megnyilatkozás”, vagy ahogyan az angolok mondják: „Nem vagyunk még barátok, mert még nem hallgattunk együtt.” Ebben a versben az elhallga-

tott mondanivaló nem annyira a szavak között, mint inkább a rímek szabályos hullámzásában és az egyenletesen lüktető ritmusban rejtőzik:

„Vannak bizonyos dolgok
melyekről nem beszélhetünk
és vannak városok is
melyeket nem ismerünk
szerelmek kínba túlvá
őszidők elsárgulva
és még számtalan dolog van
miről csak hallgatni szabad
én nem beszélék róluk
és te se áruld el magad”

Marija Šimoković szülővárosáról, Szabadkáról is szeretettel ír, *A város* című versében, de ebben a szeretetben egyidejűleg „megvetés” és „szenvetés” is van, mint az elhagyott szerelmes érzelmében:

„Az én élettörténetemben ez a város
mindig akáccillatú marad
az utcáit nyáron locsolják majd
és szeretni fogom mindig nagyon
megvetéssel és szenvetve
mint a szerelmes az elhagyott”

A városnak ez a megvetéssel vegyes szeretete Kosztolányi szavait juttatja eszünkbe, aki *Aranysárkány* című regényében ezt mondja Sárszegről (Szabadkáról): „Sárszegen semmi sem szép.” És mégis milyen megindító képet festett róla!

A kötet verseinek egy részét rövid, tömör, epigrammaszerű költemények képezik. Az egész könyv alap hangulata, a törhetetlen optimizmus ezekre is jellemző:

„Tekints magadba
és látni fogod
milyen nagy a világegyetem.”

Mindent összegezve Marija Šimoković verseskötete egy derűs és határozott egyéniség érzelmeinek és élet szemléletének érdekes és sok helyen igen eredeti művészi megnyilatkozása,

LANTOS VIOLA